

עלון הדרכה להוראת פרשת השבוע
ע"פ הגליונות של נחמה ליבוביץ

עקב (תשכ"ז)

הקשי הגדול בפרשיות דברים-ואתחנן-עקב כפי שכבר ראינו בגליון הקודם הוא להבין את הקשר שבין הדברים. זכרונות העבר המועלים בדברי תוכחתו של משה אינם מובאים בסדר הסטורי אלא בדרך אסוציאטיבית, או כהדגמה או כזרז או כראיה לדברי תוכחתו, (יושם לב לכך, כיצד חוזר ונשנה בדבריו כפעם בפעם זכר חטאו וענשו של משה ומדי פעם בקשר אחר ולמטרה אחרת: א' ל"ז; ג' כ"ו-כ"ז; ד' כ"א-כ"ב).

נביא בזה את דברי ר' דוד הופמן הנותן לנו סקירה על פרק ט' א'-י"א כ"ה ובאר את הקשר בין העניינים:

החלק השלישי מתחיל כמו החלק הראשון ב"שמע ישראל" וגם הוא כמו הראשון כולל חמשיה, אשר כל אחת מהן היא פרשה פתוחה או סתומה, חוץ מן הראשונה הנכתבת בתורה בצורת שתי פרשיות, כנראה מפני אליכות הסיפור ההסטורי אשר בה. הנאום ההסטורי הזה מתחיל בפסוק ט' ז' ומגיע עד י' י"א שהוא סיום הפרק הראשון. גם הפרק השני המרבה לזרז על אהבת ה' ויראת ה' הוא ארוך למדי, אבל בכל זאת אינו נכתב בתורה אלא בפרשה אחת.

החמשיה הזאת הכלולה בפרשה זו היא

ט' א' - ד' י"א
ר' י"ב - י"א ט'
י"א י' - י"א י"ב
י"א י"ג - י"א כ"א
י"א כ"ב - י"א כ"ה

לפני גשת הלומדים לגליונו ראו לסקור את החלק הזה של פרשתנו ולהבין את הקשרים ואת המעברים שבין החלקים השונים ומתוך כך גם תתישב פליאת האלשיך המובאת - בשאלה א'. נביא בזה גם את דברי אלשיך עצמו המסביר את הקשרים שבין הפסוקים:

אלשיך:

ושמא תאמרו, כי מה ראיתי בכס לומר כי אין לבטח בצדקתכם, הלא הוא כי (פ' ז') "זכור אל תשכח את אשר הקצפת את ה' אלוקיך במדבר למן היום אשר יצאת מארץ מצרים עד בואכם עד הטקום הזה".

ואל תאמרו, כי זה היה לדור אשר לפניכם אשר במדבר הזה תמו, אך לא אליכם, כי קטנים יצאתם ממצרים ולא אחד בכס שהגיע לעשרים בזמן המרגלים, כי הוא מה שהקצפת את ה', היה מאז עד בואכם עד המקום הזה שהיא ארבעים שנה אחר ענין המרגלים, ורוב שבכם קרובים לששים שנה, וכמה זמן יש שהגעתם לעשרים, ומאז גם כן לא חסרו מכם דברי עונות, באופן שאין לבטוח בעצמכם.

ושמא תאמר, כי הם (= דור יוצאי מצרים) לא הגיעו לגדר כשרון שיש לנו עתה (= הדור השני ליוצאי מצרים), אך אנו הגענו לגדר הלז לא נירא שנושב ונקלקל - לזה אמר (פ' ח') "ובחורב הקצפתם את ה'": לומר: האם אפשר להגיע אל גדר כשרון וצדקות כאשר הגעתם בחורב לדבר עם ה' פנים בפנים קרובים ודבקים בה, ועם כל זה "הקצפתם את ה'" עד גדר "ויתאנף ה' בכס להשמיד", ואם כן - מה לכם עוד לדבר.

שאלה ג קשה. מטרתה היא להכריח את הלומד לקרא בעיון, הוא ישים לב להבדל שבין דב' א' ו' ובין א' י"ח. ויובאו בזה דברי בעל העמק דבר הבנויים כלם על ההבדל הזה:

העמק דבר: דב' א' כ' ד"ה ואמר עליכם באתם עד הר האמורי... עליה רש... אני אמרתי ולא הקב"ה אמר אז, כמו שאמר בחורב (כונתו לדב' א' ו' ה' אלוקיך דבר אלינו בחורב לאמור: רב לכם... פנו וסעו לכם...), שהוא ית' ידע, משבאו לקדש ברבע מחשבות לבבם, שמהלך הנסיי למשא עליהם באשר מוכרחים כמו כן להתהלך בדרך הקודש, להיות בזהר בדבור דע, מה שמדברים בינם לבין עצמם, והכל דומה כאלו מדברים באזני ה' וחמת מלך ית' - מלאכי מות, כאשר היה בקברות התאוה, ועוד. ומשום הכי מוכרחים להתנהג בדרך הטבע ואם כן יהיו נצרכים למרגלים; ומשום כך (= משום שרוצים להתחיל חיים על דרך הטבע ולא בנסים) לא אמר אז ה' "עלה רש"אך משה אמר להם...

אם לא ימצאו הלומדים את התשובה לשאלה ה' יש להעמיד מולם את הפסוקים הבאים:

במד' כ' כ"ד:	על אשר מריתם את פי ה'
תהל' ק"ר:	כי המרו את רוחו
איכה א':	צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי
שמות כ"ג:	אל תמר בו
יחז' כ':	וימרו בי בית ישראל
תהל' ה':	הדיחמו כי מרו בך.

נחמה ליבוביץ